

Mitä sulle tulee mieleen seurustelusta?

Opas toimintahetken pitämiseen kehitysvammaisten kanssa työskenteleville

Linda Hautamäki

Sisällysluettelo

Hei, sinä kehitysvammaisten kanssa työskentelevä!.....	3
Mistä aloitetaan?.....	4
Tutustumisleikki.....	5
Teron Tarina.....	8
Seurustelun sydän.....	10
Seksuaalisuus – mitä se on?.....	11
Omat ja toisen oikeudet.....	12
Minun rajat, sinun rajat.....	14
Seksuaalioikeudet.....	28
Linkkivinkkejä.....	30
Lähteet.....	31

Hei, sinä kehitysvammaisten kanssa työskentelevä!

Kehitysvammaisten henkilöiden seurustelusta ja seksuaalisuudesta ei puhuta tarpeeksi.

Yhteiskuntamme pyrkii välttämään aiheen käsittelyä, ja toisaalta kehitysvammaisille saatetaan luoda vääristynyt käsitys siitä, mitä seurusteleminen tai seksuaalisuus tarkoittaa.

On kuitenkin ymmärrettävää, että jos aiheesta ei ole tarpeeksi tietoa tai kokemusta, on siitä vaikea puhua.

Olen luonut sinulle, kehitysvammaisten kanssa työskentelevälle, oppaan, jossa on esitelty seurustelua ja seksuaalisuutta käsittelevä toimintahetki.

Toimintahetken voi toteuttaa sellaisenaan, kuin se on tai sitä voi muokata asiakkaiden tarpeisiin ja toimintakykyyn soveltuvaksi. Tämä opas on tehty osana SeAMK:in opinnäytetyötä.

Toivon sinulle, muille alalla työskenteleville ja erityisesti asiakkaillesi mielenkiintoista ja keskustelua herättelevää hetkeä.

Ole rohkea sekä avoin ja ota tietoa toimintahetken teemoista!

Mistä aloitetaan?

- Kerää toimintahetkeä varten sopiva, noin 8-10 hengen ryhmä.
- Jotta toimintahetken pitäminen olisi mahdollisimman asiakaslähtöistä, pyri kiinnittämään huomiota asiakkaiden toimintakykyyn - mitä lähempänä ne ovat toisiaan, sen parempi.
- Varaa teille sopiva tila, jossa voitte istua ringissä ja tehdä tehtäviä pöytien ääressä.
- Tiedota asiakkaille toimintahetkestä etukäteen ja kerro, miksi on tärkeää keskustella näistä asioista.
- Voit etsiä netistä tai suunnitella itse tutustumisleikin tai käyttää oppaassa olevaa.

Tutustumisleikki

Valmistautuminen:

Tulosta ja laminoi erilaisia kivoja kuvia.

Oppaan vinkit kuviin löydät seuraavalta sivulta.

PS. kuvia voi käyttää osoituksena puheenvuorosta. Jos haluaa puheenvuoron, nostaa omaa kuvaansa ylös merkiksi siitä.

Tarvikkeet:

- Tulostetut kuvat

Ajankäyttö:

noin 15min

Ohje:

Levitä kuvat pöydälle ja pyydä jokaista asiakasta valitsemaan mieleinen kuva.

Ottakaa itsellenne tuolit ja muodostakaa rinki.

Kun kuvat on valittu, jokainen vuorollaan näyttää valitsemaansa kuvaa ja kertoo nimensä ja esimerkiksi miksi valitsi juuri kyseisen kuvan. Ryhmän vetäjänä sinä voit aloittaa ja samalla näyttää esimerkkiä.

VINKKI!

Voit kertoa ennen toiminnan aloittamista ryhmän säännöistä. Voitte keksiä ne yhdessä tai käyttää näitä valmiita sääntöjä:

1. Ketään ei kiusata
2. Kenenkään kysymyksille eikä vastauksille naureta
3. Ryhmässä voi kertoa luottamuksellisia asioita - ryhmässä keskustellut asiat pysyvät ryhmän sisällä!
4. Kaikkea saa kysyä
5. Pidetään hauskaa ja keskustellaan

Teron tarina

Teron tarina käsittelee ihastumista ja ihastumisen tunteiden käsittelyä.

Valmistautuminen:

Tulosta jokaiselle ryhmäläiselle oma tehtäväpaperi ja tutustu tehtävään. Teron tarinan tehtäväpaperin oppaan seuraavalta sivulta.

Tarvikkeet:

- Teron tarina (tehtäväpaperi)
- Kyniä

Ajankäyttö:

noin 15-30min

Ohje:

Ryhmän vetäjänä lue Teron tarina ja kysymykset läpi koko ryhmälle. Sen jälkeen jaa tehtäväpaperit jokaiselle ryhmäläiselle ja auta tarvittaessa.

Kun kaikki ovat valmiita, käykää tehtävä yhdessä keskustellen läpi.

Teron tarina

” Tero on ihastunut luokkalaiseensa, Mariaan. Hän ei uskalla kertoa tunteitaan Marialle, mutta ei pysty ajattelemaan mitään muuta. ”

Mieti näitä kysymyksiä:

Miltä ihastuminen tuntuu? Missä se tuntuu?

2. Miten voi kertoa toiselle, että on ihastunut?

3. Kannattaako Teron kertoa tunteistaan ihastukselle? Miksi kyllä/ei?

4. Tero päättää kertoa tunteistaan ihastukselle. Maria ei kuitenkaan ole ihastunut Teroon ja haluaisi olla vain ystäviä. Miten Tero reagoi?

Mitä seurustelu on?

Seurustelun sydän käsittelee seurusteluun liittyviä teemoja

Valmistautuminen:

Leikkaa isosta kartongista sydän.

Tarvikkeet:

- Iso kartonkisydän
- Kyniä
- Sinitarraa/teippiä

Ajankäyttö:

noin 15-30min

Ohje:

Kiinnitä sydän esimerkiksi kaapinoveen tai seinään, josta kaikki näkevät sen. Kysy mitä asiakkaille tulee mieleen seurustelusta. He voivat halutessaan tulla itse kirjoittamaan sydämeen asian tai sinä ryhmän vetäjänä voit kirjoittaa. Tehtävän tarkoituksena on herättää vapaata keskustelua.

Apukysymyksiä:

1. Mitä seurustelu tarkoittaa?
2. Mitä seurustelusta tulee mieleen?
3. Mitä hyviä asioita seurustelussa voi olla? Entä mitä huonoja?
4. Mitä mustasukkaisuus on?
5. Onko seurusteleminen aina kivaa?
6. Voiko parisuhteessa riidellä?
7. Entä jos ihastuu johonkin toiseen, kun seurustelee?
8. Voiko ihminen elää yksin - tarvitseeko aina seurustella?

VINKKI!

Voitte kiinnittää seurustelun sydämen toimintahetken päätteeksi kaikille yhteiseen tilaan!

Seksuaalisuus - mitä se on?

Keskustellaan seksuaalisuudesta

Valmistautuminen:

Tutustu kysymyksiin ja etsi tarvittaessa lisätietoa aiheesta.

Tarvikkeet:

- Apukysymyslista ryhmän vetäjälle

Ajankäyttö:

noin 15-30min

Ohje:

Keskustelkaa seksuaalisuudesta vapaasti ja avoimesti.

Kysy asiakkailta, mitä heillä tulee kysymyksistä mieleen.

Voit aloittaa kysymällä siitä, mitä seksuaalisuus on? Mitä tarkoittaa sukupuoli, tai lisääntyminen?

Apukysymyslista:

1. YKSITYISYYS – jokaisen oikeus omaan rauhaan ja omaan kehoon
2. ITSETUNTO – tieto omasta arvosta, itsekunnioitus
3. KUNNIOITUS – jokaisen ihmisen arvostaminen sellaisena kuin hän on
4. HYVINVOINTI – terveys ja hyvä olo
5. HELLYYS – läheisyys, kauniit sanat ja kosketus
6. NAUTINTO – jokin, mistä tulee hyvä mieli ja hyvä olo

Omat ja toisen oikeudet

Tarinatehtävä, jossa pohditaan osapuolien oikeuksia

Valmistautuminen:

Tutustu tehtävän tarinoihin ja halutessasi voit myös tulostaa ne asiakkaille.

Tarinat löydät oppaan seuraavalta sivulta.

Tarvikkeet:

- Ryhmän vetäjälle tarinatehtävä paperilla, mahdollisesti myös asiakkaille

Ajankäyttö:

noin 30min

Ohje:

Ryhmän vetäjä lukee koko ryhmälle tarinat yksi kerrallaan. Tarkoitus on kysyä asiakkailta, miten he toimisivat eri tilanteissa ja tätä kautta saada keskustelua aikaan.

Tarinat

1. Ville ja Minttu seurustelevat. Ville haluaisi pussata Minttua, mutta Minttu ei pidä siitä. Voiko Minttu sanoa Villelle, että ei halua pussata?

- Miltä asia tuntuu Villestä, entä Mintusta?

2. Laura haluaisi seurustella asumisyksikkönsä ohjaajan, Mikan kanssa. Onko seurustelusuhde ok?

- Miltä asia tuntuu Laurasta, entä Mikasta?

3. 25-vuotiaat Saara ja Jukka ovat kovin ihastuneita toisiinsa. Jukka ehdottaa, että he alkaisivat seurustelemaan. Saara pohtii, täytyykö hänen kysyä äidiltään lupa.

- Miltä Saarasta tuntuu, entä Jukasta tai Saaran äidistä?

4. Niko on ihastunut toimintakeskuksen ohjaajaan, Venlaan. Voiko Niko pyytää Venlaa treffeille?

- Miltä Nikosta tuntuu, entä Venlasta?

5. Matiaksen kaikki ystävät seurustelevat, mutta hän ei ole kiinnostunut seurustelusta. Onko ok, että Matias ei seurustele, eikä etsi kumppania?

- Miltä Matiaksesta tuntuu?

Minun rajat, sinun rajat

Yhdistelytehtävä, jossa pohditaan omia ja toisten ihmisten henkilökohtaisia rajoja

Valmistautuminen:

Tulosta tehtävälomakkeet (3x) ja teippaa ne yhteen alekkain.

Tehtävälomakkeet löydät oppaan seuraavilta sivuilta.

Tulosta ja leikkaa eri henkilöistä kuvia. Tulosta kuvia reilusti, koska pelkästään yksi asiakas voi tarvita useamman. Esimerkkikuvia löydät seuraavilta sivuilta, mutta voit myös halutessasi tulostaa erilaisia kuvia hyödyntäen Papunetin Kuvapankkia.

Tarvikkeet:

- Tehtävälomakkeet (3x A4)
- Kuvia eri henkilöistä
- Liimaa

Ajankäyttö:

noin 45min

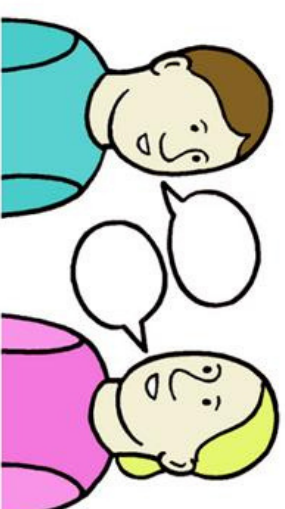
Ohje:

Kuvia eri henkilöistä, esimerkiksi toimintakeskuksen ohjaaja, äiti, ystävä, tuntematon. Asiakkaille jaettavassa tehtävälomakkeessa on kuvia asioista, mitä voi tehdä, esimerkiksi halaaminen, juttelu, koskettaminen. Jokainen saa miettiä, ketä kohtaan mitäkin asiaa voi tehdä. Asiakkaat liimaavat henkilön kuvan sen tekemisen kohdalle, jonka ajattelevat olevan ok.

Ryhmänvetäjä ohjeistaa tehtävän asiakkaille ja kun kaikki ovat valmiita, käykää tehtävä keskustellen läpi.

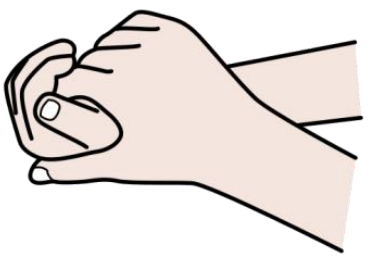
HALATA

JUTELLA

KÄYDÄ KAHVILLA

PITÄÄ KÄDESTÄ
KIINNI

RAKASTELLA

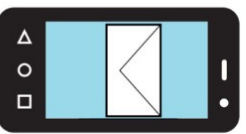
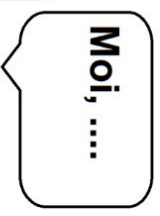
SUUDELLA

KOSKETTAA
TOISTA

PYYTÄÄ
TREFFEILLE

LÄHETELLÄ
VIESTEJÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYTTÖ/POIKA
YSTÄVÄ

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

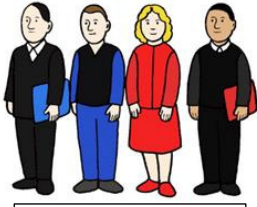
TYÖKAVERI

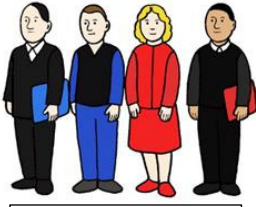
TYÖKAVERI

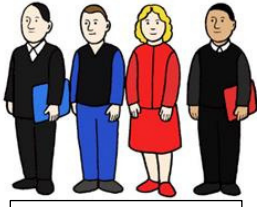
TYÖKAVERI

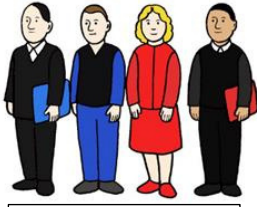
TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TYÖKAVERI

TOIMINTAKESKUKSEN
OHJAAJA

TOIMINTAKESKUKSEN
OHJAAJA

TOIMINTAKESKUKSEN
OHJAAJA

TOIMINTAKESKUKSEN
OHJAAJA

TOIMINTAKESKUKSEN
OHJAAJA

TOIMINTAKESKUKSEN
OHJAAJA

TOIMINTAKESKUKSEN
OHJAAJA

TOIMINTAKESKUKSEN
OHJAAJA

TOIMINTAKESKUKSEN
OHJAAJA

TOIMINTAKESKUKSEN
OHJAAJA

TOIMINTAKESKUKSEN
OHJAAJA

TOIMINTAKESKUKSEN
OHJAAJA

TOIMINTAKESKUKSEN
OHJAAJA

TOIMINTAKESKUKSEN
OHJAAJA

TOIMINTAKESKUKSEN
OHJAAJA

TOIMINTAKESKUKSEN
OHJAAJA

TOIMINTAKESKUKSEN
OHJAAJA

TOIMINTAKESKUKSEN
OHJAAJA

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

IHMINEN,
JOTA ET
VIELÄ TUNNE

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

ISÄ

VELI/SISKO

VELI/SISKO

VELI/SISKO

VELI/SISKO

VELI/SISKO

VELI/SISKO

VELI/SISKO

VELI/SISKO

VELI/SISKO

VELI/SISKO

VELI/SISKO

VELI/SISKO

VELI/SISKO

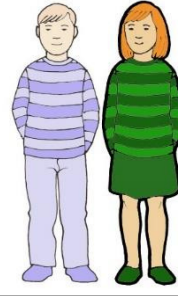
VELI/SISKO

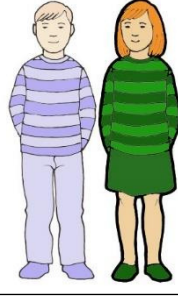
VELI/SISKO

VELI/SISKO

VELI/SISKO

VELI/SISKO

VELI/SISKO

VELI/SISKO

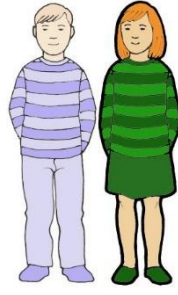
VELI/SISKO

VELI/SISKO

VELI/SISKO

VELI/SISKO

VELI/SISKO

VELI/SISKO

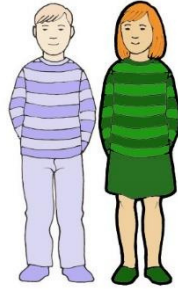
VELI/SISKO

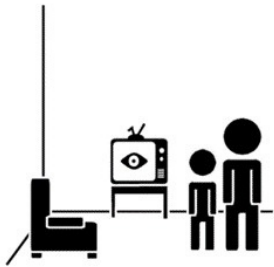
VELI/SISKO

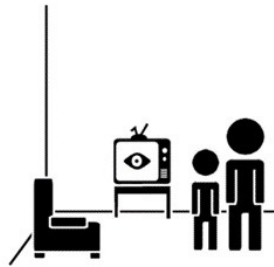
VELI/SISKO

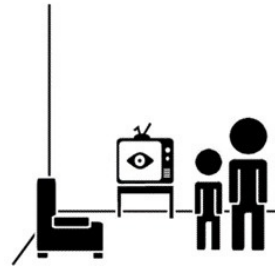
VELI/SISKO

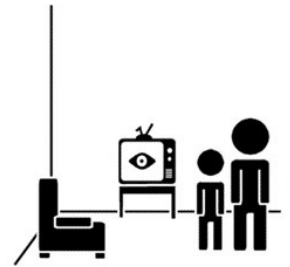
ASUMISYKSIKÖN
ASUKKAAT

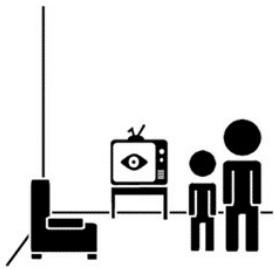
ASUMISYKSIKÖN
ASUKKAAT

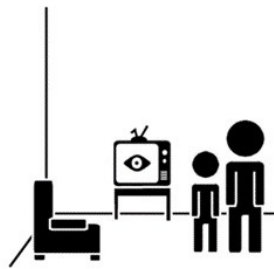
ASUMISYKSIKÖN
ASUKKAAT

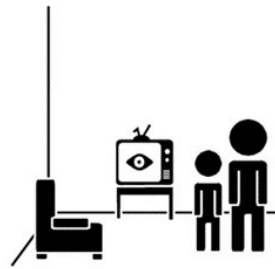
ASUMISYKSIKÖN
ASUKKAAT

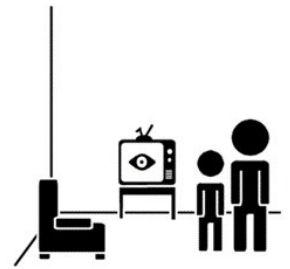
ASUMISYKSIKÖN
ASUKKAAT

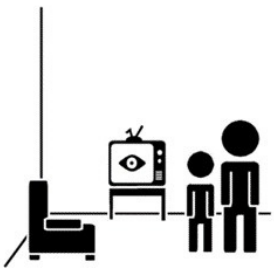
ASUMISYKSIKÖN
ASUKKAAT

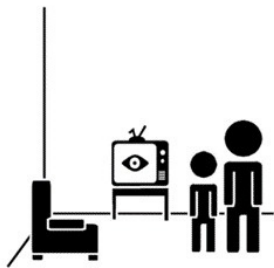
ASUMISYKSIKÖN
ASUKKAAT

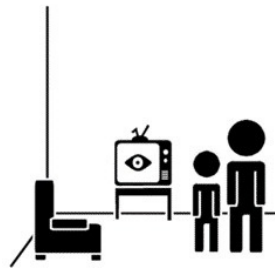
ASUMISYKSIKÖN
ASUKKAAT

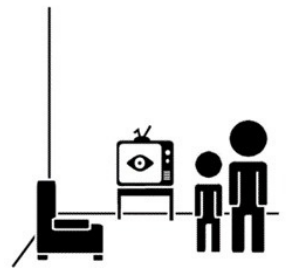
ASUMISYKSIKÖN
ASUKKAAT

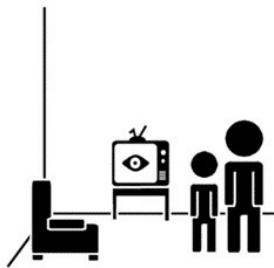
ASUMISYKSIKÖN
ASUKKAAT

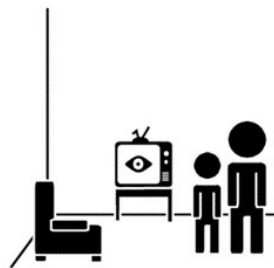
ASUMISYKSIKÖN
ASUKKAAT

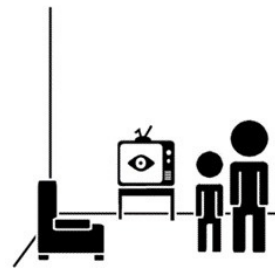
ASUMISYKSIKÖN
ASUKKAAT

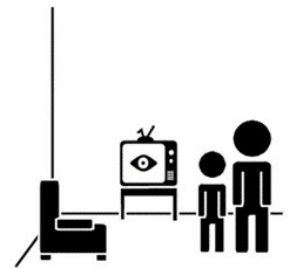
ASUMISYKSIKÖN
ASUKKAAT

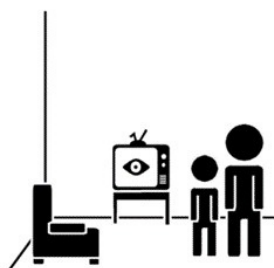
ASUMISYKSIKÖN
ASUKKAAT

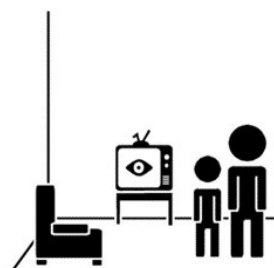
ASUMISYKSIKÖN
ASUKKAAT

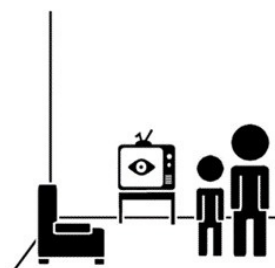
ASUMISYKSIKÖN
ASUKKAAT

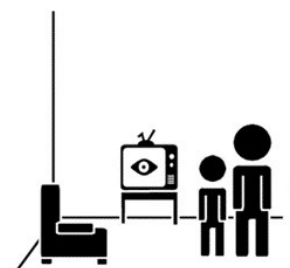
ASUMISYKSIKÖN
ASUKKAAT

ASUMISYKSIKÖN
ASUKKAAT

ASUMISYKSIKÖN
ASUKKAAT

ASUMISYKSIKÖN
ASUKKAAT

HARRASTUKSEN VALMENTAJA

HARRASTUKSEN VALMENTAJA

HARRASTUKSEN VALMENTAJA

HARRASTUKSEN VALMENTAJA

HARRASTUKSEN VALMENTAJA

HARRASTUKSEN VALMENTAJA

HARRASTUKSEN VALMENTAJA

HARRASTUKSEN VALMENTAJA

HARRASTUKSEN VALMENTAJA

HARRASTUKSEN VALMENTAJA

HARRASTUKSEN VALMENTAJA

HARRASTUKSEN VALMENTAJA

HARRASTUKSEN VALMENTAJA

HARRASTUKSEN VALMENTAJA

HARRASTUKSEN VALMENTAJA

HARRASTUKSEN VALMENTAJA

HARRASTUKSEN VALMENTAJA

HARRASTUKSEN VALMENTAJA

HARRASTUKSEN VALMENTAJA

HARRASTUKSEN VALMENTAJA

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

ÄITI

Seksuaalioikeudet

Keskustellaan ja ihmetellään yhdessä seksuaalioikeuksiin liittyviä kysymyksiä

Valmistautuminen:

Tutustu seksuaalioikeuksia käsittelevään kysymyslomakkeeseen. Voit käyttää oppaassa olevia esimerkkejä hyödyksi tai ideoida omia. Voit tulostaa kysymyslomakkeen itsellesi seuraavalta sivulta.

Tarvikkeet:

- Kysymyslomake ryhmän vetäjälle

Ajankäyttö:

noin 20 min

Ohje:

Käykää ryhmässä keskustellen kysymyslomakkeessa olevat kysymykset läpi.

Pyri siihen, että asiakkaat itse miettisivät vastauksia kysymyksiin ja auta tarvittaessa kertomalla konkreettisia esimerkkejä.

Kysymyslomake seksuaalioikeuksista

1. Oikeus omaan seksuaalisuuteen / oma seksuaalisuus

- Seksuaalinen suuntautuminen,
- Turvallinen seksielämä
- Ihminen voi olla oma itsensä ja päättää, miten ilmentää omaa seksuaalisuuttaan

2. Oikeus tietoon seksuaasuudesta / tieto seksuaalisuudesta

- Tieto ammattilaisilta (lääkärit, hoitajat, ohjaajat)
- Oikeus kysyä asioista ja saada vastauksia ymmärrettävässä muodossa (lääkäri ei käytä vaikeaa ammattisanastoa)

3. Oikeus suojella itseään ja tulla suojelluksi / itsensä suojelu

- Toiseen ei saa koskea ilman lupaa
- Oikeus saada apua, jos joutuu esimerkiksi seksuaaliväkivallan kohteeksi (esimerkiksi raiskaus)
- Oikeus käyttää ehkäisyä ja suojautua seksitaudeilta (esimerkiksi kondomi)
- Sosiaalinen media – häiritsevät viestit netissä – oikeus olla vastaamatta
- Ei tarvitse suostua asioihin, joita ei halua tehdä

4. Oikeus seksuaaliterveyspalveluihin / seksuaaliterveys

- Voi hyvin kokonaisvaltaisesti
- Saa apua, tukea ja tietoa ammattilaisilta, neuvoja esimerkiksi perheen perustamiseen tai ehkäisyyn
- Palvelut tulee olla luottamuksellisia ja hyviä

5. Oikeus yksityisyyteen / yksityisyys

- Oikeus huolehtia omasta hygieniastaan rauhassa
- Oman seksuaalisuuden toteutus rauhassa (esimerkiksi itsetyydytys)

Linkkivinkkejä!

Kehitysvammaisten tukiliitto Ry - Valtakunnallinen, jäsenyhdistystensä muodostama ihmisoikeus- ja kansalaisjärjestö

Vernerinet - verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta

Väestöliitto - vahvistaa hyvinvointia ja ihmisten välistä yhteyttä

THL - Katariina Bildjuschkin, 2016 - Seksuaalikasvatuksen tueksi

Kehitysvammaliitto

Lähteet

Teron tarina:

Seksuaalikasvattajan käsikirja. 2019.

Tunteet ja ihmissuhteet, s. 86. Tarina 1.

Seksuaalisuus - mitä se on?:

Väestöliitto 2020. Hyvä kysymys. Mitä tarkoittaa seksuaalisuus?

Linkki: <https://www.hyvakysymys.fi/kurssi/tietoa-seksuaalisuudesta-suomea-opiskeleville/mita-tarκοittaa-seksuaalisuus/>

Seksuaalioikeudet:

Ihmisoikeudet.net, seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet.

Linkki: <https://ihmisoikeudet.net/ihmisoikeudet/seksuaalioikeudet/>

Minun rajat, sinun rajat tehtävän kommunikaatiokuvat:

Papunetin kuvapankki, papunet.net

Linkki: <https://papunet.net/materiaalia/kuvapankki>

Minun rajat, sinun rajat tehtävän kommunikaatiokuvien lähteet

Kuvat:

1. Halata-kuva: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Sergio Palao / ARASAAC
2. Jutella-kuva: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Elina Vanninen
3. Käydä kahvilla-kuva: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Paxtoncrafts Charitable Trust, muokattu versio alkuperäisestä
4. Pitää kädestä kiinni-kuva: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Sergio Palao / ARASAAC, muokattu versio alkuperäisestä
5. Rakastella-kuva: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Sergio Palao / ARASAAC, muokattu versio alkuperäisestä
6. Suudella-kuva: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Sergio Palao / ARASAAC
7. Koskettaa toista-kuva: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Sclera
8. Pyytää treffeille-kuva: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Sclera
9. Lähetellä viestejä-kuva: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Toisto / Aleksei Zamiatin, muokkaus Papunet
10. Ystävä-kuva: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Elina Vanninen
11. Tyttö/poikaystävä-kuva: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Elina Vanninen, muokattu versio alkuperäisestä
12. Työkaveri-kuva: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Elina Vanninen
13. Toimintakeskuksen ohjaaja-kuva: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Kuvako
14. Ihminen, jota et vielä tunne-kuva: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Sergio Palao / ARASAAC, muokkaus Papunet
15. Isä-kuva: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Sergio Palao / ARASAAC
16. Veli/sisko-kuva: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Elina Vanninen
17. Asumisyksikön asukkaat-kuva: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Sclera
18. Harrastuksen valmentaja-kuva: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Sergio Palao / ARASAAC
19. Äiti-kuva: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Annakaisa Ojanen